

תצהיר

אני הח"מ, שאול חורב, הנושא ת.ז. שמספרה XXXXXXXXXX מגיש תצהיר זה כתצהיר עדות מטעם התנועה לאיכות השלטון בישראל (להלן: "התנועה"). עניינו של התצהיר הוא עסקאות רכש בטחוני, ועל כן לא אוכל להביא בו מטעמים מובנים, פרטים הידועים לי אשר הינם מסווגים. עם זאת, מידע רלוונטי נוסף יימסר ככל שיידרש לכל גורם חקירה מוסמך אשר יבדוק את האירועים נשוא התצהיר, אשר יצויד בסווג בטחוני מתאים. המידע שיפורט להלן נסמך על ידיעתי האישית, וברקע מאוזכר בהקשר מתאים, גם מידע שהפך פומבי בשל נתונים שפורסמו בכלי התקשורת ולא הוכחשו.

לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, אני מצהיר בזאת כי הדברים המפורטים כדלקמן הינם נכונים, למיטב ידיעתי ואמונתי:

1. שמי שאול חורב, תושב אזור השרון.
2. מרבית חיי עסקתי בסוגיות הקשורות לצה"ל ולביטחון ישראל, תוך התמחות בנושאי לוחמה ימית. בין היתר כיהנתי כמפקד שייטת הצוללות, כמפקד שייטת ספינות הטילים, כמפקד בסיס חיפה ומספן ים עד לשחרורי מצה"ל בדרגת תא"ל בשנת 2000. לאחר השחרור מילאתי תפקידים בכירים ביותר שונים במשרד הביטחון, ובהמשך ראש הועדה לאנרגיה אטומית במשך שמונה שנים, עד לפרישתי מתפקיד זה בחודש יוני 2015. אני בעל תואר שלישי בנושא מדעי הקשור לטכנולוגיות ולמערכת הביטחון, והיום אני מכהן כפרופסור באוניברסיטת חיפה, בה אני גם מכהן כראש המרכז לחקר מדיניות ואסטרטגיה ימית.
3. בתצהיר זה אתייחס לרכישות שבוצעו בשנים האחרונות מחברת תיסנקרופ, אשר לדעתי מחייבות בדיקה או חקירה חיצונית לנוכח השפעתן ולנוכח אי תקינות ההליכים בעניינים מרכזיים. הליכים אשר למיטב דעתי הובילו להחלטות שגויות, שלחלקן כפי שיפורט, אינני מוצא הסבר סביר או מניח את הדעת.
4. בחודש נובמבר 2016, למדתי מפרסומים בכלי תקשורת על החקירה שהחלה אז, ועסקה ברכישות מחברת תיסנקרופ שבוצעו במהלך תקופה של כשבע שנים, החל מ-2009 ועד 2016. כידוע, בסיומה התגבשו חשדות לגבי מספר גורמים עסקיים ועובדי ציבור, לפיו פעלו והובילו קידום רכש מחברה זו תוך ניגוד עניינים והסתרת קשרים פסולים, כולל מידע שעשוי היה להעלות בזמן אמת אצל בעלי תפקידים במערכת הביטחון חשד לאי תקינות ההליכים. כידוע, החקירה הסתיימה בחודש נובמבר 2018, ועל פי כתבי החשדות שהתגבשו במשטרה ובפרקליטות, במהלך תקופה של שבע שנים לערך, החל מ-2009 ועד 2016, פעלו גורמים שונים והובילו החלטות על רכש ביטחוני נרחב, תוך שהם מצויים בניגוד עניינים ומעדיפים לכאורה אינטרסים אישיים, ואף אינטרסים עסקיים של חברת תיסנקרופ וחשודים במעשי שוחד, מרמה, הפרת אמונים ועבירות נוספות. אני עושה תצהירי זה לנוכח ממצאי החקירה, וכן לנוכח מידע נוסף שנודע לאחר סיומה.
5. בכוונתי להתייחס מידיעה אישית לתהליך הראוי והמקובל באופן שעשוי לבאר למיטב הבנתי, את הבעייתיות לכאורה, באשר למספר החלטות מרכזיות שנתקבלו במהלך שנים אלו. אציין בהקשר לצורך בבדיקה נוספת כזו, כי גם משטרת ישראל הדגישה בסיכום ממצאיה כי מלבד

ההיבט הפלילי בו התמקדה, במקרה זה נדרשת בדיקה נוספת, על מנת להפיק לקחים ולהגן על הליכי רכש כאלו "מפני אינטרסים זרים והשפעות פסולות במבט צופה פני עתיד". זאת כדי לטפל ב"ליקויים בכל הנוגע לסדרי מנהל בקרב גופים שונים, אל מול גורמים עסקיים ופרטיים, בכל הנוגע לרכש ביטחוני ואסטרטגי למדינת ישראל".

6. מספר הצוללות שתחזיק ישראל

א. ידוע כי עד חודש ספטמבר 2014, הסד"כ של מדינת ישראל היה שלוש צוללות, הראשונה נקלטה בחיל הים בחודש יולי 1999 והשלישית באוקטובר 2000. לאחר מלחמת המפרץ בשנת 1991, ממשלת גרמניה קיבלה על עצמה את מימון הפיתוח והבניה של שתי צוללות הדולפין הראשונות עבור ישראל, ובחווה שנחתם באותה עת הוענקה אופציה לרכש צוללת השלישית, כאשר חצי מעלות בנייתה תסובסד על ידי ממשלת גרמניה. ההחלטה לממש אופציה זו התקבלה בתחילת כהונת עמי איילון אלוף (מיל) כמפקד חיל הים.

ב. הצורך לבדוק את המשמעות התקציבית והאסטרטגית של מערך צוללות, עלה סמוך לאחר הגעת הצוללות הראשונות וקליטתן בשנים 1999 – 2000. באותה תקופה הייתי בתפקיד בכיר מאוד בכל הקשור למערך הצוללות, ויחד עם בכיר נוסף ששירת איתי באותה תקופה תא"ל עוזי רוזן, הבאנו למינוי וועדה בראשות תא"ל עיבל הגלעדי מהאגף לתכנון בצה"ל (אג"ת) ששימש כראש החטיבה לתכנון אסטרטגי באג"ת. בין משתתפיה הועדה היה גם ראש מספן ים באותה עת תת אלוף ידידיה יערי ואחרים. זו הייתה הבדיקה המקצועית הראשונה של כלל ההיבטים התקציביים, ובסיומה הוגש דוח שהכינה ועדה לבר הסמכא הבכיר ביותר בתחום הצוללות במערכת הביטחון ולשאר גורמי מערכת הביטחון.

ג. ידוע כי במהלך השנים לאחר מכן התגלעו מחלוקות בין הדרג הצבאי לדרג המדיני, עליהן דווח גם בכלי התקשורת, באשר למספר הצוללות שיידרש כסד"כ לצורך שמירה מיטבית על ביטחון מדינת ישראל, תוך עמידה במגבלות תקציביות והתחשבות בסדר העדיפויות הביטחוני-תקציבי. למיטב ידיעתי, החלטות שהתקבלו והביאו לרכש חמש הצוללות הראשונות, התקבלו בהליך תקין ומסודר בו הייתי מעורב, אשר היה מבוסס בין היתר על בדיקות כלכליות ונתונים.

ד. באפריל 2001 התמניתי לתפקיד בכיר מאוד במערכת הביטחון, ובתהליך עבודת המטה שנעשה אז השתמשתי במידע שנאסף בוועדה הנ"ל ובנתונים נוספים שהוצגו בהמשך בפני מנכ"ל משרד הביטחון דאז, האלוף עמוס ירון, ושר הביטחון דאז פואד בן אליעזר. כמו כן, בהמשך הועברו נתונים לוועדת שרים שעסקה בנושא, ובחודש מאי 2002 התקיים לראשונה דיון ייעודי על מערך הצוללות, בראשות ראש הממשלה אריאל שרון. בסיכום דיון זה עדיין לא ניתן אישור לרכש נוסף, אך אושר הסד"כ שיידרש למערך כסד"כ של חמש צוללות. נקבע בין היתר לראשונה כי יש לפתוח במגעים עם הגרמנים על האפשרות לרכוש שתי צוללות נוספות, הרביעית והחמישית. (להלן 4-5).

ה. בתפקידי הבכיר במערכת הביטחון, ריכזתי את עבודת המטה בנושא כאשר מנכ"ל המשרד ירון המשיך להובילו גם לאחר חילופי שר הביטחון במהלך 2003 וכניסת רב אלוף שאול מופז

לתפקיד זה. בין היתר נערכה במהלך שנה זו בדיקת התכנות מול המספנה לרכש 2 צוללות מסוג דולפין שתתוקן בהן מערכת AIP (שאיננה קיימת בצוללות דולפין 1 - 3), וכן הוקצה לנושא סכום כסף כדי להשלים את בדיקת ההתכנות בנושא. את הנושא רכז בחיל הים ראש מספן ציוד, תא"ל עומרי דגול.

ו. מבלי להיכנס לפרטים, אציין כי במהלך הבדיקות שנערכו על ידי ועת תא"ל גלעדי התברר כי תחזוקת מערך של 5 צוללות, בשכלול מחזור החיים הכולל של המערך (Life Cycle Cost - L.C.C), אכן כרוכה בהוצאת סכומים משמעותיים שנאמדו בעשרות מיליארדי שקלים, כאשר מלבד מחיר הרכישה, האומדן חייב לשכלל את כלל העלויות לרבות מחיר התחזוקה של כלי השיט לאורך שנים, ולרבות בניית תשתיות עגינה ברציפים, כמו גם עלויות של הכשרת צוותים מתאימים כולל הכשרת אנשי מילואים ועוד. זכור לי כאשר הובהר לראשונה ההיקף התקציבי, הדבר גרם גם לי עצמי לרתיעה, ולמיטב הבנתי בדיקת הנתונים והבנת משמעותם המלאה לאורך שנים היא חלק מהליך קריטי שיש לקיים בטרם קבלת החלטות בנושא מערך זה.

ז. כפי שדווח גם בכלי התקשורת, מחלוקות התקיימו גם בהמשך סמוך לפני שנחתמה עסקה לרכישת צוללות 4-5, שאושרה על ידי ממשלת גרמניה בחודש נובמבר 2005. לפני שהתקבלה החלטה זו ביטא הרמטכ"ל רא"ל דן חלוץ אשר נכנס לתפקידו ביוני 2005, את התנגדותו בפני הדרג המדיני לנוכח ההוצאות שיוטלו על תקציב צה"ל לאורך שנים.

ח. ידוע שרא"ל חלוץ סבר כי סד"כ של 3 צוללות מספק הן את הצרכים הטקטיים והן את הצרכים האסטרטגיים של מדינת ישראל, ולמיטב ידיעתי, מנכ"ל המשרד ירון הציג את הנתונים הכלכליים שנאספו כאמור, וההחלטה על הרכש בעסקה זו שכאמור אושרה על ידי ממשלת גרמניה לקראת סוף 2005, התקבלה לאחר שהמשמעותיות הכלכליות נשקלו בהליך סדור ותקין. אציין בהקשר זה, כי ההנחה בדרג המדיני בישראל הייתה שבעת כהונת הקנצלר גרהרד שרדר יתקשו הגרמנים לאשר את העסקה לרבות השתתפות בשליש מעלות הפרויקט. באותה עת שררה בגרמניה אי ודאות פוליטית, ועל כן הועלתה אפשרות להמתין עד לכניסתה לתפקיד של הקנצלרית הגב' אנגלה מרקל. בסופו של דבר, הקנצלר היוצא גרהרד שרדר, הוא זה שאישר את עסקת רכש הצוללות בנובמבר 2005 ימים ספורים לפני פרישתו.

ט. למיטב ידיעתי, החלטות שהתקבלו בשנת 2009 על רכש הצוללת השישית, החלטה בה אני תומך, נעשו באופן שונה. נכחתי בישיבה שהתקיימה ב-2011 בה אושר רכש צוללת זו, וידוע לי על מחלוקות חריפות והתנגדות מצד צה"ל ובראשו הרמטכ"ל רב אלוף גבי אשכנזי, מול תמיכה משמעותית של שר הביטחון באותה עת, אהוד ברק. זכור לי שבר הסמכא בעל התפקיד הבכיר ביותר במערכת הביטחון, שהחליף אותי לא נכח בדיון וועדת השרים להצטיידות שאישרה את הרכש, ואינני יודע האם התקיימה עבודת מטה במשרד הביטחון ומי הוביל אותה.

י. בדיון זה, התבטאתי ואמרתי שבמסגרת רכש הצוללת השישית חשוב לממן בדיקת היתכנות לצוללות העתידיות שיחליפו את צוללות דולפין, שכן בדיקת היתכנות כזו והתכן שיפורט בה

עלולים לקחת זמן רב. בכל מקרה, לא התכוונתי להנחיות שיצאו לאחר מכן לגבי רכש צוללות 7 – 9 שלא ברור לי מי ביצע לגביהן את עבודת המטה.

יא. אציין כי לא נטלתי חלק בהחלטות שהתקבלו בהמשך, כולל דיונים שנערכו בשנת 2015 על מועד רכישתן של שלוש צוללות נוספות שמספריהן 7-9 ועל אופן שילוב הצוללת השישית.

7. ספינות המגן על מתקני הגז

א. בשנת 2012 הוגדר לצה"ל ולמערכת הביטחון צורך מבצעי חדש, להגן על המים הכלכליים של מדינת ישראל, ועל מתקנים שיוקמו בשדות הגז במרחקים גדולים מהחוף. מדיווחים בכלי התקשורת אשר לא הוכחו, וכן מהסברים שמסרו גורמי המקצוע במנה"ר לוועדות כנסת ישראל, עולה כי לצורך זה הוגדרה מסגרת תקציבית, ובמהלך 2013 ו-2014 בוצעה עבודת מטה במנה"ר ובחיל הים. בפרק זה אתייחס להליך ולהחלטות שהתקבלו לאחריו, אשר למיטב הבנתי מעוררים סימני שאלה של ממש, בין היתר, לנוכח קביעת מיקום המתקנים, והעובדה שלאחר סיום עבודת המטה הנ"ל הוחלט לבטל מכרז בינלאומי לרכש ספינות מדגם שנמצא מתאים, ולרכוש מתיסנקרופ ספינות מדגם שונה ללא בדיקה מתאימה.

ב. אציין כי בחודש יולי 2018, בוצעה עבודת מחקר העוסקת במישרין ובעקיפין בסוגיות אלו, שכותרתה "ניתוח פגיעות לחלופות מערכי טיפול בגז טבעי" שאת תוכנה בדקתי ואישרתי במסגרת עבודתי באוניברסיטת חיפה, כראש מרכז חיפה למחקרי מדיניות ואסטרטגיה ימית.

ג. עבודת מחקר זו המצורפת לתצהירי כנספת א' בוצעה על ידי עמית המחקר ניר זרחי, לאחר שהוזמנה ע"י מועצת זכרון יעקב, ומבלי להיכנס לפרטים, אציין כי אחת ההמלצות המרכזיות בה, הייתה כי על מנת לקבל החלטות מיטביות, תחילה ראוי "לגבש תפיסה לאומית אסטרטגית כוללת ורב תחומית לניהול המרחב הימי של מדינת ישראל, על הנכסים הקריטיים שמצויים בו ואופן ההגנה עליהם". למיטב הבנתי, ולנוכח האירועים אליהם אתייחס להלן, רכש הספינות להגנה על מתקני הפקת הגז בוצע מבלי שגובשה תפיסה כזו. במאמר מוסגר אציין כי עבודה זו נעשתה לאחר קבלת ההחלטות לגבי הצטיידות כלי השיט.

ד. כאמור, נציגי מנה"ר מסרו בדיוני הכנסת כי לאחר שנקבע הצורך להגן על מתקני הגז, נערכה בשנים 2013 - 2014 עבודת מטה בנושא זה. בסיימה הוחלט לבצע באמצעות מכרז בינלאומי, רכש של ספינות מדגם שמשקלו 1200 טון. בשלב זה, ההחלטות התקבלו בהנחה כי המשימה המוטלת על צה"ל תהיה להגן על מתקנים אשר ימוקמו על פי הבאר, בשטח המים הכלכליים.

ה. אלו הנסיבות בהן ערך חיל הים בדיקות שנועדו לאפיין את דגם הספינות המתאים, וסמוך לאחר מכן, פרסם משרד הביטחון מכרז בינלאומי כאמור. למיטב ידיעתי, חברת תיסנקרופ איננה מייצרת ספינות שמשקלן 1200 טון, ולכן לא הייתה אפשרות שתזכה במכרז. מהמידע שפורסם בכלי התקשורת ועל פי דברים שמסרו גורמי המקצוע במנה"ר, כולל ראש מנה"ר דאז שמואל צוקר, בתחילת 2015 בוטל המכרז בנסיבות שמעלות סימני שאלה של ממש.

ו. על פי דברי ראש מנה"ר, בסופו של יום, הוחלט מטעמים שאינם ברורים לי לרכוש ספינות גדולות מדגם סער 6, שמשקלן עד 2000 טון, אשר תואמות לסוג הספינות שמייצרת תיסנקרופ. על חלופה זו הוחלט בניגוד לתוצאות הבדיקה שנערכה בדרג המקצועי, בהליך

מהיר, מבלי שנערכו בדיקות לגבי התאמת דגם זה למשימה, מבלי שנבדק מחיר הרכש ועלותו לאורך זמן, וכפי שהתברר, בכפוף להנחה שגויה לגבי מיקום מתקני ההפקה.

ז. למיטב הבנתי, מחירן של ספינות גדולות אלו כוללת עלות אחזקה לאורך שנים (L.C.C) היא יקרה באופן משמעותי מהדגם שנבחר, והן יצוידו במערכות יקרות שנועדו להגן לא רק על מתקני הגז, אלא גם על צוות גדול של לוחמים שמשמעות הפגיעה בהם עלולה להיות קשה ביותר. למרות שההחלטות בעניין רכש זה התקבלו כאמור בהנחה שחיל הים נדרש להגן על מתקני הגז בעומק הים, זמן קצר לאחר מכן נודע כי הנחת בסיס זו שגויה ואיננה רלוונטית לגבי שדה הגז לווייתן. אסדת ההפקה של שדה זה לא תמוקם במרחק של 120 ק"מ מהחוף, אלא סמוך מאד לחוף, וזאת על פי המלצת גורמי הביטחון ובהם גם חיל הים, ועל כן תוצאת ההליך היא שמבחינת שדה הגז הגדול ביותר, התייתר הצורך בספינות מדגם וגודל זה שנרכשו.

ח. אציין כי המחקר הנ"ל, התייחס למצב ששורר היום, שבו חיל הים נדרש להגן על מתקנים שתלקם מוקמו בסמוך לחוף, וחלקם במרחק רב, על פי הבאר. מסקנות המחקר היו כי החלופה המועדפת היא למקם את מתקן ההפקה במרחק 35 – 40 ק"מ מהחוף, וכי החלופה שנבחרה (בהשוואה לשלוש חלופות האחרות), היא החלופה הבעייתית ביותר, ו"מצב זה כולל באופן אינהרנטי גורמי סיכון משמעותיים".

ט. מידע נוסף על כשלים בשל ההחלטות שהתקבלו מפורט במחקר המצורף לתצהירי (נספח א' כאמור). מבלי לפרט, אציין רק כי אם עמדת צה"ל המעודכנת היא שאין זה סביר למקם על פי הבאר מתקנים בכלל, הדברים נכונים בפרט לגבי מתקני ההפקה של שדות כריש ותנין, בהיותם סמוכים לקו הגבול הימי עם לבנון.

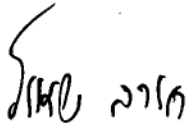
י. גם לגבי שדות אלו המרחק איננו מחייב העדפת כלי שיט גדולים, כאשר לספינות קטנות ומהירות יש יתרונות. אציין בהקשר זה כי כמפקד בחיל הים, הייתי שותף להפלגות שבוצעו בספינות סטי"לים מדגם סער 4 למרחק אלפי קילומטרים מגבולות ישראל לרבות הפלגת אח"י תרשיש (סער – 4) שבפיקודי לחגיגות ה-200 של ארה"ב שנערכו בשנת 1976 והן להפלגות שבוצעו בפלגה 45 בים סוף, עליה פיקדתי בשנים 1977 – 1978, עד מעבר למיצרי באב אל מנדב (1,000 מיל משארם א שיית).

יא. התמונה העולה מכל האמור היא של הליך קבלת החלטות שתוצאתו מחייבת חקירה עצמאית, בין היתר, לאור הוויתור על בדיקות כלכליות, השינוי המהיר באיפיון הספינות, ולנוכח מעורבותם של גורמים עסקיים או בעלי תפקידים במל"ל, שפעלו ממניעים זרים לכאורה, עליהם לא היה ידוע למקבלי ההחלטות בזמן אמת.

יב. למיטב הבנתי, המתיר שיידרש להפעלת ולתחזוקת ספינות מדגם סער 6, יפגע ביכולת של חיל הים להצטייד ולתחזק מערכות אחרות, שעל חיוניותן אין מתלוקת. מדאיגה במיוחד העובדה שראש מנה"ר בעת קבלת ההחלטות, תא"ל (מיל) צוקר שמואל חוזר וטוען כי מערכת הביטחון לא הפיקה ובוודאי שלא יישמה את הלקחים מההליך, ועד כה אף גורם, כולל מפקד חיל הים, לא הבהיר בדרך כלשהי, כי חיל הים תחקר את האירוע והפיק לקחים.

- א. שר הביטחון לשעבר, מר משה (בוגי) יעלון ואחרים במערכת הביטחון, דיווחו כי בתחילת שנת 2015 נודע להם בדרך חריגה, כי ממשלת גרמניה מקדמת בתיאום ובהסכמת ממשלת ישראל, מכירת שתי צוללות מתוצרת חברת תיסנקרופ לחיל הים של מצרים. לדברי מר יעלון, במסגרת בירורים שערך כדי לוודא את אמיתות המידע, נעזר בנשיא המדינה ראובן ריבלין, ובאחרים.
- ב. בתאריך 23 למרץ 2019 העניק ראש הממשלה מר בנימין נתניהו ראיון לעיתונאית קרן מרציאנו, בו אישר כי הוא אכן קיבל החלטה בעניין זה, ומסר לממשלת גרמניה כי ישראל איננה מתנגדת למכירת צוללות אלו.
- ג. מדבריו עלה כי החלטתו בעניין זה, כמו גם עדכון ממשלת גרמניה, נעשו מבלי שנועץ ומבלי שעדכן את מערכת הביטחון, את הרמטכ"ל, את מפקד חיל הים ואחרים, בשל סוד כלשהו. אציין כי לא ידוע לי על נתון כלשהו בקשר לעסקה ביטחונית כזו, שיש להסתירו כסוד מפני בעלי התפקידים וגורמי המקצוע במערכת הביטחון. אם אכן מכירת צוללות אלו למצרים בוצעה לאחר שכך נמסר לממשלת גרמניה אודות הסכמת ישראל, למיטב הבנתי מדובר בהליך חריג ביותר שאין לו הצדקה, המחייב בדיקה חיצונית, בין היתר, על מנת למנוע התנהלות כזו בעסקאות ביטחוניות בעתיד.

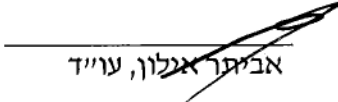
אני הח"מ, שאול חורב, מצהיר בזאת כי העובדות המפורטות בתצהיר זה נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונתי, וידועות לי מידיעה אישית.

שאול חורב

אימות חתימה

אני הח"מ, עו"ד אביתר אילון, מרחוב יפו 208 ירושלים, מאשר בזה, כי ביום 10.11.2019 הופיע בפניי מר שאול חורב, לאתר שזיהיתי אותו לפי ת.ז. שמספרה ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת בלבד ואת האמת כולה, וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר נכונות הצהרתו דלעיל וחתם עליה בפני.

אביתר אילון, עו"ד